

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

26

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 441

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı (1/788) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda

“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic” internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/788 Esas Numaralı Tasarının	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	3
- Gerekçesi	3
• Dışışleri Komisyonu Raporu	5
• Muhalefet Şerhi	7
• Tasarı Metni	9
• Dışışleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	9
• Anlaşma Metni	10

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Genel Müdürlüğü
Sayı: 31853594-101-1355-4513

24/11/2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışişleri Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 14/11/2016 tarihinde kararlaştırılan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Binali Yıldırım
Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/788)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GEREKÇE

TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesi'ne yönelik siyasi desteği sağlamak ve teknik, ekonomik ve hukuki çerçeveyi belirlemek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesi'ne İlişkin Anlaşma 10 Ekim 2016 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır.

TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesi; Rusya Federasyonu'ndan başlayarak Karadeniz üzerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin Karadeniz kıyısındaki alım terminaline ve devamında Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin komşu devletleriyle olan sınırlarına kadar uzanan, her biri yıllık 15,75 milyar metreküp kapasiteli, deniz ve kara bölümlerinde inşa edilecek iki boru hattından oluşan ve toplamda 31,5 milyar metreküp kapasiteye sahip yeni bir gaz boru hattı sistemidir. Deniz bölümünde yer alan iki hattın inşası ve işletimi Rusya Federasyonu tarafından yapılacaktır. Kara bölümünde yer alan hatlardan birisi Ülkemize doğal gaz arz etmek üzere iletim sistemimizin bir parçası olarak Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi tarafından inşa edilecektir. Kara bölümündeki diğer hattın ise Avrupa'ya gaz arz etmesi planlanmakta olup, inşası ve işletimi % 50 oranında ortaklık payı ile iki ülkenin belirleyeceği şirketler tarafından kurulacak yeni bir şirket tarafından yapılacaktır.

Bilindiđi üzere, halihazırda Rus doğal gazının Ülkemize arzı; Ukrayna ve Bulgaristan topraklarından geçerek Malkoçlar’a ulaşan “Batı Hattı” ile Karadeniz altından geçerek Samsun’a ulaşan “Mavi Akım Hattı” üzerinden gerçekleştirilmektedir. Geçtiđimiz yıllarda Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında yaşanan doğal gaz anlaşmazlıkları Batı Hattı’ndan Ülkemize arz edilen doğal gazda zaman zaman kesintiler yaşanmasına neden olmuştur. İmzalanan Anlaşma ile TürkAkım projesi kapsamında inşa edilecek boru hatlarından birisinin Ülkemize gaz arz etmesi kararlaştırılmış olup, hattın devreye alınması akabinde Batı Hattı’ndan alınan gazın, doğal gaz arzına ilişkin mevcut sözleşmelerin ticari şartları ve koşulları değişmeksizin, TürkAkım üzerinden Ülkemize teslim edilmesi düzenlenmiştir. Böylece başka bir ülkenin iletim sistemi kullanılmadan doğrudan Rusya Federasyonu’ndan Ülkemize taşınacak gazın, üçüncü taraflardan kaynaklı muhtemel kesintilere maruz kalmaması sağlanmış olacaktır.

Diğer taraftan, Ülkemiz bölgesinde bir enerji merkezi olma yolunda stratejiler geliştirmekte ve somut adımlar atmaktadır. Geçtiđimiz süreçte, Güney Gaz Koridorunun belkemiğini oluşturacak Trans-Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı (TANAP) Projesi geliştirilerek Hazar gazının Ülkemiz üzerinden ilk defa Güneydođu Avrupa pazarlarına ulaştırılması için gerekli adımlar atılmıştır. TürkAkım Projesi kapsamında inşa edilecek ikinci kara bölümü boru hattı ile Rus menşei doğal gazın da Güneydođu Avrupa’ya Ülkemiz üzerinden arz edilmesine imkan tanınması ve Ülkemizin enerji koridoru rolünün ve doğal gaz ticaret merkezi olma potansiyelinin pekiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

29/11/2016

Esas No: 1/788

Karar No: 389

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Dışışleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 24/11/2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan ve Başkanlıkça 24/11/2016 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilen “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” Komisyonumuzun 26’ncı Yasama Dönemi 29/11/2016 tarihli 34’üncü toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Tasarı ile; TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesi’ne yönelik siyasi, teknik, ekonomik ve hukuki çerçeveyi belirlemek amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti arasında 10 Ekim 2016 tarihinde İstanbul’da imzalanan Anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

Komisyonumuzda Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmelerde Hükümet temsilcileri tarafından;

Anlaşmanın 23’üncü Dünya Enerji Kongresi marjında 10 Ekim 2016 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımız Sayın Berat Albayrak ile Rusya Federasyonu Enerji Bakanı Alexander Novak tarafından imzalandığı,

Türk Akım Gaz Boru Hattı Projesi’nin Rusya Federasyonu’ndan başlayarak Karadeniz üzerinden ülkemize ve devamında ülkemiz üzerinden komşu ülkelere kadar uzanan, her biri yıllık 15,75 milyar metreküp kapasiteli, deniz ve kara bölümlerinde inşa edilecek 2 boru hattından oluşan ve toplamda azami 31,5 milyar metreküp kapasiteye sahip yeni bir gaz boru hattı sistemi olduğu,

İlk boru hattının ülkemizin iç doğal gaz tüketimini; ikinci hattın ise, Rus gazının Avrupa pazarlarına ulaştırılmasına yönelik olmasının amaçlandığı,

Halihazırda Rus doğal gazının ülkemize arzının; Ukrayna, Romanya, Moldova ve Bulgaristan topraklarından geçerek Malkoçlar’a ulaşan “Batı Hattı” ve Karadeniz altından geçerek Samsun’a ulaşan “Mavi Akım Hattı” üzerinden gerçekleştirildiği,

Projenin hayata geçirilmesiyle Rus doğal gazının üçüncü taraflardan kaynaklı muhtemel kesintilere maruz kalmadan doğrudan ülkemize ulaşmasının sağlanmış olacağı,

Türk Akım Projesi kapsamında inşa edilecek boru hatlarından ülkemiz piyasasına yönelik olacak ilk hattın devreye alınmasıyla Batı Hattının ikame edilmesinin öngörüldüğü; bu bağlamda projenin hayata geçmesiyle doğal gazda ülkemizin Rusya Federasyonu’na ilave bir bağımlılığının olmayacağı,

Avrupa pazarını hedef alan ikinci hattın yapılması konusundaki nihai kararın henüz alındığı ve bu hattın yapılmasında her şeyden önce, Avrupa pazarlarından gelebilecek taleple Avrupa Birliği, Avrupa ülkeleri ve Rusya Federasyonu arasındaki görüşmelerin etkili olacağı,

ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Tasarının 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden İstanbul Milletvekili Haydar Ali Yıldız, Mardin Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Hatay Milletvekili Fevzi Şanverdi ve Samsun Milletvekili Hasan Basri Kurt Tasarı ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Taha Özhan</i>	<i>Cemalettin Kani Torun</i>	<i>Sena Nur Çelik</i>
Malatya	Bursa	Antalya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Hasan Basri Kurt</i>	<i>Talip Küçükcan</i>	<i>Mustafa Serdengeçti</i>
Samsun	Adana	Aksaray
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Akın</i>	<i>Saadet Becerekli</i>	<i>Fevzi Şanverdi</i>
Balıkesir	Batman	Hatay
(Muhalefet şerhimiz ektedir)		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Serkan Topal</i>	<i>Azmi Ekinci</i>	<i>Ekmeleddin Mehmet İhsanoğlu</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
(Muhalefet şerhimiz ektedir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ravza Kavakcı Kan</i>	<i>Haydar Ali Yıldız</i>	<i>Recep Şeker</i>
İstanbul	İstanbul	Karaman
	(Bu raporun özel sözcüsü)	
Üye	Üye	Üye
<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Osman Aşkın Bak</i>	<i>Hasan Karal</i>
Mardin	Rize	Rize
(Bu raporun özel sözcüsü)		

MUHALEFET ŞERHİ

29.11.2016 tarihinde Dışişleri Komisyonu'nda görüşülen Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesine İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ile ilgili karşı görüşümüz aşağıda sunulmuştur.

Doğalgazının neredeyse tamamını ithal eden Türkiye, bu ithalatın %85'ini Rusya, İran ve Azerbaycan'dan uzun dönemli alım anlaşmalarıyla boru hatları kanalıyla gerçekleştirmektedir. 2015 yılında dünyanın 8. büyük doğalgaz ithalatçısı, Avrupa'nın 4. büyük doğalgaz tüketicisi olan Türkiye'nin son 10 yılda doğalgaz tüketimi iki kattan fazla artmış ve 2015'te Rusya'dan 27 milyar m3 doğalgaz ithal etmiştir. Bu da Türkiye'nin toplam doğalgaz ithalatında (49,2 milyar m3) Rusya'nın payının %55 olduğunu göstermektedir. Türkiye aynı zamanda ithalat altyapısında da Rusya'ya bağımlıdır. Söz konusu anlaşma, Türkiye'nin doğalgaz ithalatında Rusya'ya olan bağımlılığını pekiştirmektedir. Ek olarak, bu anlaşma, enerji hatları bakımından Türkiye'nin bir enerji ticaret merkezi olmasına katkı yapmamakta, geçiş ülkesi niteliğini sürdürmesine yol açmaktadır.

Anlaşma'nın 3. maddesinde 'projeye ilişkin herhangi bir altyapı, imalat ve diğer tesisler ve şirketler ve şirketlerin katılımcıları tarafından proje çerçevesinde işin olağan gidişatında oluşturulan ve/veya edinilen malvarlığı...' için kamulaştırmama ve millileştirmeme garantisi veriliyor. Söz konusu maddenin, Türkiye'nin egemenlik haklarını ihlal ettiği düşünülmektedir.

Anlaşma'nın 7. maddesi uyarınca Rus yetkili kuruluşu veya iştirakleri Türkiye Cumhuriyet toprakları üzerinden deniz bölümü ve kara bölümü 2 vasıtasıyla gaz geçişine ilişkin herhangi bir harçtan, ücretten veya ödeme yükümlülüğünden muaf olacaktır. Yine aynı madde uyarınca, projenin hayata geçirilmesi için gerekli arazi kullanım hakları verilecek veya arazi edinimi kolaylaştırılacaktır. Madde 9'da da Rus şirketine tanınacak çeşitli vergi muafiyetlerine yer verilmektedir. Ancak, söz konusu Anlaşma, Rusya'ya sağlanan bu imtiyaz ve muafiyetler karşılığında Türkiye'nin kazanımlarının ne olacağı sorusuna cevap vermekten uzaktır.

Anlaşmanın imzalandığı 10 Ekim 2016 tarihinde ve bunu takip eden günlerde tarafların Türk Akımı Doğal Gaz Boru Hattı projesi çerçevesinde Türkiye'ye doğal gaz indirimi yapılması konusunda mutabık kaldıklarına ilişkin haberler basında sıkça yer almıştı. Ancak, Anlaşma metninde Türkiye'ye herhangi bir indirim yapılacağına ilişkin bir ibare yoktur. Gerekçe metninde, "Batı Hattı'ndan alınan gazın, doğal gaz arzına ilişkin mevcut sözleşmelerin ticari şartları ve koşulları değişmeksizin, Türk Akımı üzerinden ülkemize teslim edilmesi

düzenlenmiştir.” ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden hareketle, Türkiye’nin Türk Akımı’ndan temin edeceği doğalgazı Batı Hattı’ndan temin ettiği doğalgazla aynı fiyata alıp alamayacağı hususu netleştirilmelidir.

Son olarak, Türk Akımı Doğalgaz Boru Hattı Projesi, Kıyıköy’de karaya ulaşacaktır. Söz konusu proje, Kıyıköy halkı ve çevre örgütleri tarafından protesto edilmektedir. Trakya’daki çevre örgütleri, bölgenin SİT alanı içinde olduğunu ve kıyı şeridi boyunca döşenecek boru hattı için 3. köprü için kesilen ağaç sayısının yaklaşık iki katının kesileceği söylemektedir.

Serkan Topal
Hatay

Ahmet Akın
Balıkesir

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE RUSYA FEDERASYONU HÜKÜMETİ
ARASINDA TÜRKAKIM GAZ BORU HATTI
PROJESİNE İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAY-
LANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- (1) 10 Ekim 2016 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesi'ne İlişkin Anlaşma'nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
VE RUSYA FEDERASYONU HÜKÜMETİ
ARASINDA TÜRKAKIM GAZ BORU HATTI
PROJESİNE İLİŞKİN ANLAŞMANIN ONAY-
LANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA
DAİR KANUN TASARISI**

MADDE 1- Tasarının 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Tasarının 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Tasarının 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Binali Yıldırım

Başbakan

Başbakan Yardımcısı

N. Canikli

Başbakan Yardımcısı

Y. T. Türkeş

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

F. B. Savaş Kaya

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

M. Müezzinoğlu

Ekonomi Bakanı

N. Zeybekci

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı

F. Çelik

Kalkınma Bakanı

L. Elvan

Millî Eğitim Bakanı

İ. Yılmaz

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Başbakan Yardımcısı

M. Şimşek

Başbakan Yardımcısı

V. Kaynak

Avrupa Birliği Bakanı

Ö. Çelik

Çevre ve Şehircilik Bakanı

M. Özhaseki

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

B. Albayrak

Gümrük ve Ticaret Bakanı

B. Tüfenkci

Kültür ve Turizm Bakanı

N. Avcı

Millî Savunma Bakanı

F. Işık

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı

A. Arslan

Başbakan Yardımcısı

N. Kurtulmuş

Adalet Bakanı

B. Bozdağ

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı

F. Özlü

Dışişleri Bakanı

M. Çavuşoğlu

Gençlik ve Spor Bakanı

A. Ç. Kılıç

İçişleri Bakanı

S. Soylu

Maliye Bakanı

N. Ağbal

Orman ve Su İşleri Bakanı

V. Eroğlu

**Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti
Arasında TürkAkım Gaz Boru Hattı Projesi'ne İlişkin**

ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti, bundan böyle Taraflar olarak adlandırılacak,

iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla adil ve ortak menfaate dayalı işbirliği prensiplerine uygun olarak,

25 Mayıs 1992 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasındaki ilişkilerin Esasları Hakkındaki Anlaşma'yı esas alarak,

15 Aralık 1997 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti arasındaki gelir üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmeyi önleme Anlaşması'nı ve 15 Aralık 1997 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti arasındaki yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına ilişkin Anlaşma'yı dikkate alarak,

6 Aralık 2004 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasındaki dostluğun ve çok boyutlu ortaklığın derinleştirilmesine ilişkin Ortak Deklarasyonu ve 13 Şubat 2009 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasındaki ilişkilerin yeni bir aşamaya doğru ilerlemesi ve dostluğun ve çok boyutlu ortaklığın daha da derinleştirilmesine ilişkin Ortak Deklarasyonu dikkate alarak,

Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasındaki kapsamlı ekonomik ortaklık ve stratejik işbirliğini daha da geliştirmeyi, aynı zamanda Taraflar arasında enerji sektöründeki işbirliğini güçlendirmeyi ve Rus doğal gaz arz güzergahlarını çeşitlendirmek yoluyla enerji güvenliğini sağlamayı hedefleyerek,

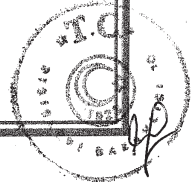
Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne gaz arzının enerji güvenliğine katkı sağlayacağını kabul ederek,

Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne ve diğer ülkelere doğal gaz arz etmek amacıyla, Rusya Federasyonu'ndan başlayarak Karadeniz'den ve devamında Türkiye Cumhuriyeti topraklarından geçen yeni bir gaz boru hattı sisteminin inşa edilmesini destekleyerek,

Bahsi geçen gaz boru hattı sisteminin Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Rusya Federasyonu'nun Karadeniz alanı ve kara topraklarındaki tasarımı, inşası ve işletimi için uygun şartların oluşturulmasını ve doğal gazın aynı koşullarda taşınmasını hedefleyerek,

Rusya Federasyonu'ndan başlayarak Karadeniz'den Türkiye Cumhuriyeti'ne uzanan Mavi Akım Gaz Boru Hattı'nın inşası ve işletiminde Taraflar arasındaki başarılı işbirliğinin farkında olarak,

aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

Madde 1

İşbu Anlaşma kapsamında, aşağıdaki terimler şu anlamları taşır:

“TürkAkım gaz boru hattı” her biri yıllık 15,75 milyar metreküp teknik tasarım kapasitesine sahip iki hattan oluşan yıllık maksimum 31,5 milyar metreküp teknik tasarım kapasitesine sahip, Rusya Federasyonu’ndan başlayan (Rusya Federasyonu’nun Krasnodar Bölgesi içerisindeki Russkaya kompresör istasyonundan) Karadeniz üzerinden Türkiye Cumhuriyeti’nin deniz kıyısındaki alım terminaline ve devamında Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden Türkiye Cumhuriyeti’nin komşu devletleriyle olan sınırlarına kadar uzanan, Rusya Federasyonu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne doğal gaz arzının yanı sıra Rus gazının Türkiye Cumhuriyeti üzerinden Türkiye Cumhuriyeti’ne sınırı olan ülkelere transitini sağlamak amacıyla inşa edilen, deniz bölümü 1, deniz bölümü 2, kara bölümü 1 ve kara bölümü 2’den oluşan yeni bir gaz boru hattı sistemini ifade eder;

“deniz bölümü 1” Rusya Federasyonu’nun kıyısından başlayarak Karadeniz üzerinden alım terminalinin çitinin alt akış yönündeki çıkışından sonraki ilk kaynağa kadar uzanan güzergahı izleyen, Rusya Federasyonu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne doğal gaz teslimi amacıyla inşa edilen TürkAkım gaz boru hattının bir bölümünü ifade eder;

“deniz bölümü 2” Rusya Federasyonu’nun kıyısından başlayarak Karadeniz üzerinden alım terminalinin çitinin alt akış yönündeki çıkışından sonraki ilk kaynağa kadar uzanan güzergahı izleyen, Türkiye Cumhuriyeti topraklarındaki kara bölümü 2 vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti’nin komşu ülkelerine doğal gaz transitini sağlamak amacıyla inşa edilen TürkAkım gaz boru hattının bir bölümünü ifade eder;

“deniz bölümü” alım terminalinin ilgili bölümleri dahil olmak üzere müştereken deniz bölümü 1 ve deniz bölümü 2’yi ifade eder;

“alım terminali” deniz bölümünün işletimi ve izolasyonu, gaz şartlandırması amacıyla aşağıdaki bölümlerden oluşan Türkiye Cumhuriyeti’nin Karadeniz kıyısındaki tesisini ifade eder:

deniz boru hattı kontrolü, izolasyonu ve acil durum kapatma işlevi, deniz boru hattı pig atma/temizleme sistemi ve deniz boru hattı operasyonel sayacıdan oluşan deniz boru hattı bölümü;

branşmanlara ayırma, gaz filtreleme, gaz şartlandırma (sıcaklık kontrolü, basınç kontrolü) ve alt akış yönü basınç koruma sistemlerinden oluşan gaz şartlandırma bölümü;

“kara bölümü 1” alım terminalinin çitinin alt akış yönündeki çıkışından sonraki ilk kaynaktan başlayarak Türkiye Cumhuriyeti üzerinden Türkiye Cumhuriyeti’nin mevcut gaz iletim sistemi ile bağlantı noktasına kadar uzanan, Rusya Federasyonu’ndan Türkiye Cumhuriyeti’ne deniz bölümü 1’den doğal gaz teslimi amacıyla inşa edilen TürkAkım gaz boru hattının bir bölümünü ifade eder;

“kara bölümü 2” alım terminalinin çitinin alt akış yönündeki çıkışından sonraki ilk kaynaktan başlayarak Türkiye Cumhuriyeti üzerinden Türkiye

Cumhuriyeti'nin komşu ülkelerine kadar uzanan ve Türkiye Cumhuriyeti üzerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin komşu ülkeleriyle olan sınırına kadar deniz bölümü 2'den doğal gaz transitini sağlamak amacıyla inşa edilen TürkAkım gaz boru hattının bir bölümünü ifade eder;

"kara bölümü" gaz ölçüm istasyonu dahil olmak üzere müştereken kara bölümü 1 ve kara bölümü 2'yi ifade eder;

"deniz bölümü şirketi" deniz bölümünün tasarımı, inşası, işletimi ve sahipliği amacıyla, işbu Anlaşma'nın Madde 4 paragraf 1'inde belirtilen Rus katılımcısı tarafından kuruluş aşamasında belirlenen yerde tescil edilen PJSC Gazprom ve/veya iştiraki(leri) tarafından kurulmuş veya kurulacak olan tüzel kişiliği ifade eder;

"kara bölümü 1 şirketi" Türkiye Cumhuriyeti tarafından yetkilendirilecek, kara bölümü 1'i tasarlayacak, inşa edecek, işletecek ve sahiplenecek tüzel kişiliği ifade eder;

"kara bölümü 2 şirketi" kara bölümü 2'nin tasarımı, inşası, işletimi ve sahipliği amacıyla kurulacak, işbu Anlaşma'nın Madde 4 paragraf 5'ine istinaden atanan kuruluş aşamasında katılımcılar arasında mutabakata varılarak belirlenen yerde tescil edilecek tüzel kişiliği ifade eder;

"şirketler" müştereken deniz bölümü şirketi, kara bölümü 2 şirketi ve kara bölümü 1 şirketini ifade eder;

"kara bölümü 2 şirketi katılımcısı" kara bölümü 2 şirketi'nin kuruluş sermayesinde hisse sahibi bir tüzel kişiliği ifade eder;

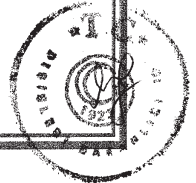
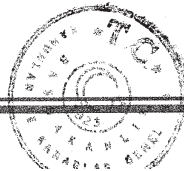
"deniz bölümü şirketi katılımcısı" deniz bölümü şirketi'nin kuruluş sermayesinde hisse sahibi bir tüzel kişiliği ifade eder;

"şirketlerin katılımcıları" müştereken deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketi katılımcısını(larını) ifade eder;

"yatırım öncesi çalışmaları" TürkAkım gaz boru hattının inşasının teknik, çevresel, ekonomik ve finansal, hukuki ve işletimsel fizibilitesinin belirlenmesi amacıyla ilişkin çalışmaları ifade eder;

"proje" TürkAkım gaz boru hattına ilişkin olarak, şirketler, şirketlerin katılımcıları ve şirketlerin yüklenicileri tarafından yürütülen, mühendislik araştırmaları, teknik çalışmalar, değerlendirmeler, inşaat öncesi çalışmalar, tasarım, inşaat, arazi mülkiyeti edinimi, işletmeye alma, teçhizat kurulumu, finansman, sigortalama, mülkiyet, işletme, doğal gaz iletim hizmetlerinin ifası, ticari aktiviteler, tamir, tanı amaçlı inceleme ve ölçüm, bakım, ikame, yenileme, koruma, kapasite artırımı ya da azaltımı, boru hattı branşmanlarının inşası, güvenliğin temini, hizmetten çıkarma, personel istihdamı, hizmet verme, teçhizat, santral, tesis ve ekipman tedariki, bunlara ilişkin destek, koruma, bakım, onarım, işletim ve yenileme ile ilgili anlaşmaların uygulanması faaliyetleri ve TürkAkım gaz boru hattına ilişkin diğer eylemleri ifade eder;

"azami gayret" basiretli ve kararlı bir tarafın, ilgili koşullar altında atacağı ve ilgili Tarafın yetkisi dahilinde olan tüm yasal adımların, söz konusu Taraf tarafından atılmasını ifade eder.

Madde 2

1. Taraflar, projenin işbu Anlaşmaya istinaden hayata geçirilmesini kabul ederler ve projenin hayata geçirilmesi için, özellikle projeye özgü ayrımcı muamelelerden kaçınarak, gerekli elverişli ve ayırım gözetmeyen koşulları sağlamak için işbirliği yapacaklar ve bunlarla bağlantılı ve işbu Anlaşmada yazılı diğer gerekli adımları atacaklardır.

2. Taraflar, projenin işbu Anlaşmaya istinaden hayata geçirilmesinde şirketlere ve şirketlerin katılımcılarına destek sağlayacaklardır.

Madde 3

1. Projeyle ilişkin herhangi bir altyapı, imalat ve diğer tesisler, ve şirketler ve şirketlerin katılımcıları tarafından proje çerçevesinde işin olağan gidişatında oluşturulan ve/veya edinilen malvarlığı, ilgili şirketler ve/veya şirketlerin katılımcıları tarafından edinilecektir.

2. İşbu Madde 3 paragraf 1'inde belirtilen malvarlığı kamulaştırılmayacak, millileştirilmeyecek ya da kamulaştırma ya da millileştirmeye eşdeğer bir etki yaratan herhangi bir tedbire tabi olmayacaktır.

Madde 4

1. Kara bölümü 1 şirketinin Türk katılımcısı (Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. ve/veya bunun iştiraki(leri)) bu şirketin kuruluş sermayesinde yüzde yüz (100) hisse sahibi olacaktır.

Kara bölümü 2 şirketi katılımcıları, kuruluş aşamasında bu şirketin kuruluş sermayesinde aşağıdaki hisseye sahip olacaklardır:

Türk katılımcı – yüzde elli (50);

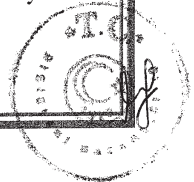
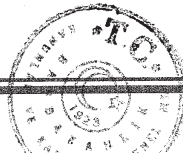
Rus katılımcı – yüzde elli (50).

Deniz bölümü şirketinin Rus katılımcısı (PJSC Gazprom ve/veya iştiraki(leri)), kuruluş aşamasında bu şirketin kuruluş sermayesinde yüzde yüz (100) hisseye sahip olacaktır.

2. Şirketlerin kuruluşu öncesinde projeye ilişkin şirket katılımcıları tarafından üzerinde mutabakata varılan tüm giderler, şirketlerin kuruluşu ile ilgili olanlar dahil olmak üzere, şirketlerin kuruluş sermayelerindeki hisseleri ile orantılı olarak şirketlerin katılımcıları tarafından karşılanacaktır.

3. Şirketlerin kuruluşunu takiben, şirketlerin katılımcılarının her biri ilgili şirketin faaliyetlerinin finansmanını şirketlerin kuruluş sermayelerindeki hisseleri ile orantılı olarak birbirlerinden bağımsız olarak sağlayacaklardır. Katılımcıları tarafından müştereken karar verilmesi halinde, kara bölümü 2 şirketi ve, Rus katılımcısı tarafından karar verilmesi halinde, deniz bölümü şirketi, üçüncü taraflardan finansman sağlayabilir.

4. Katılımcıları tarafından müştereken karar verilmesi halinde, kara bölümü 2 şirketi ve, Rus katılımcısı tarafından karar verilmesi halinde, deniz bölümü şirketi, işbu Anlaşma'nın Madde 4'ünde belirtilen şirketlerin kuruluş sermayesindeki hisselerinin yeniden dağıtımını gerektirecek şekilde yeni katılımcıları çekebilir.

5. İşbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu, kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısını tayin eder. İşbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 1'inde belirtilen tayin edilmiş Türk makamı, kara bölümü 2 şirketinin Türk katılımcısını tayin eder.

6. Kara bölümü 2 şirketinin kurulması aşamasında kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısının PJSC Gazprom ve/veya iştiraki(leri)'nden farklı olması halinde, bu Rus katılımcı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 1'inde belirtilen tayin edilmiş Türk makamının yazılı bir onayına tabi olacaktır.

7. Kara bölümü 2 şirketinin kurulması aşamasında kara bölümü 2 şirketinin Türk katılımcısının Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. ve/veya iştirakinden(lerinden) farklı olması halinde, bu Türk katılımcı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 1'inde belirtilen tayin edilmiş Rus makamının yazılı bir onayına tabi olacaktır.

Madde 5

1. Kara bölümü 1 yalnızca deniz bölümü 1'den gaz alma ve gazı Türkiye Cumhuriyeti üzerinden Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcut gaz iletim sistemi ile bağlantı noktasına kadar iletimi amacıyla inşa edilecek ve yıllık 15,75 milyar metreküp teknik tasarım kapasitesine sahip olacaktır. Kara bölümü 1'in iletim kapasitesi belirtilen teknik tasarım kapasitesini aşarsa, bu durumda deniz bölümü şirketi, kara bölümü 1 şirketi ve bunların katılımcıları bu kapasiteyi aşan kısmın kullanılıp kullanılmayacağı ve bu kapasiteyi aşan kısmın kullanım prensipleri hususlarında müştereken karar vereceklerdir.

2. İşbu Madde 5 paragraf 1'de bahsedilen kapasiteyi aşan kısmın kullanılması yönünde karar alınması halinde, deniz bölümü şirketi deniz bölümü 1'e ilişkin gerekli yatırımları zamanında yapacaktır ve kara bölümü 1 şirketi kara bölümü 1'e ilişkin gerekli yatırımları zamanında yapacaktır.

3. Kara bölümü 2 yalnızca deniz bölümü 2'den gaz alma ve gazın deniz bölümü 2'den Türkiye Cumhuriyeti'nin komşu ülkeleri ile olan sınırına iletimi amacıyla inşa edilecek ve yıllık 15,75 milyar metreküp teknik tasarım kapasitesine sahip olacaktır. Kara bölümü 2'nin iletim kapasitesi belirtilen teknik tasarım kapasitesini aşarsa, bu durumda deniz bölümü şirketi, kara bölümü 2 şirketi ve bunların katılımcıları bu kapasiteyi aşan kısmın kullanılıp kullanılmayacağı ve bu kapasiteyi aşan kısmın kullanım prensipleri hususlarında müştereken karar vereceklerdir.

4. İşbu Madde 5 paragraf 3'te bahsedilen kapasiteyi aşan kısmın kullanılması yönünde karar alınması halinde, deniz bölümü şirketi deniz bölümü 2'ye ilişkin gerekli yatırımları zamanında yapacaktır ve kara bölümü 2 şirketi kara bölümü 2'ye ilişkin gerekli yatırımları zamanında yapacaktır.

5. Deniz bölümünün karakteristik özellikleri, Türkiye Cumhuriyeti kıyısındaki çıkış noktasının coğrafi konumu dahil olmak üzere, yatırım öncesi çalışmaların sonuçları temel alınarak belirlenecektir.

6. Kara bölümü 2'nin karakteristik özellikleri, Türkiye Cumhuriyeti'nin komşu ülkeleri ile olan sınırındaki çıkış noktasının coğrafi

konumu dahil olmak üzere, yatırım öncesi çalışmaların sonuçları temel alınarak belirlenecektir.

7. Deniz bölümü 1'in Türkiye Cumhuriyeti'nin mevcut gaz iletim sistemine zamanında bağlanmasını sağlamak amacıyla, Rus Tarafı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu aracılığıyla deniz bölümü 1'in zamanında inşasını sağlayacak ve Türk Tarafı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Türk yetkili kuruluşu aracılığıyla kara bölümü 1'in zamanında inşasını sağlayacaktır.

8. İşbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 1'inde bahsedilen tayin edilmiş makamlar ve işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde bahsedilen yetkili kuruluşlar, işbu Anlaşma'nın Madde 6 paragraf 3'ünde düzenlendiği gibi ilgili kara ve deniz bölümlerinin zamanında birbirlerine bağlanması ve işletmeye alınması amacıyla uygun koordinasyonu sağlayacaklardır.

9. TürkAkım gaz boru hattının münasip ve güvenilir şekilde işletimini sağlamak ve TürkAkım gaz boru hattı üzerinden doğal gazın kesintisiz akışı için şirketler, TürkAkım gaz boru hattının ilgili bölümü(leri) için, bakım dahil olmak üzere, tüm gerekli önlemleri alacaklardır.

Madde 6

1. Taraflar, projenin aksamadan hayata geçirilmesi için tüm ihtiyaç duyulan koşulları sağlayacak ve projenin hayata geçirilmesi için deniz bölümü, kara bölümü 1 ve kara bölümü 2 için ayrı ayrı tüm izinler, onaylar ve lisansların alınması konusunda destek vereceklerdir.

2. Taraflar, projenin hayata geçirilmesi için gerekli izin ve lisansların alınmasına yönelik gereken zamanın kısaltılması ve gerekli izin ve lisansların alınmasına ilişkin usulün etkin bir şekilde yürütülmesi için azami gayreti göstereceklerdir.

3. Taraflar, şirketlerin ilgili başvuruları usulüne uygun ve zamanında yapması şartıyla, şirketlere, aşağıdakilerin gerektirdiği izinleri, onayları ve lisansları zamanında sağlayacaklardır:

a) Deniz bölümü 1 ve kara bölümü 1'in tüm kapasitelerinin 30 Aralık 2019'dan önce işletmeye alınması ve sonrasında işletimi;

b) İşbu Anlaşmanın Madde 11 paragraf 2'sinde bahsi geçen protokolda aksi kararlaştırılmadıkça, deniz bölümü 2 ve kara bölümü 2'nin tüm kapasitelerinin 30 Aralık 2019'dan önce işletmeye alınması ve sonrasında işletimi;

4. Taraflar, projenin hayata geçirilmesi için ulusal kanunlarının izin verdiği ölçüde, bayrak muafiyet izinleri ve Türkiye Cumhuriyeti münhasır ekonomik bölgesi ve kara sularında çalışma izinleri dahil olmak üzere personel, malzemeler, teknik uzmanlık, araçlar, gemiler, aletler, aygıtlar, yedek parçalar, tedarik maddeleri, hidrokarbonlar (yakıt dahil), ve inşaat ve kurulum makineleri ve ekipmanları için hükümleri içerisinde sınır ötesi erişim sağlanması amacıyla basitleştirilmiş usullerin kullanımını sağlayacaktır.

5. Taraflar, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 1'inde belirtilen tayin edilmiş makamları vasıtasıyla, projenin hayata geçirilmesine ilişkin düzenli bilgi paylaşımını sağlayacaklardır ve projenin hayata geçirilmesini tehlikeye atabilecek mücbir sebepler olması halinde işbirliği yapacaklardır.

6. Taraflar, projenin kara bölümü 1 hariç, yalnızca uluslararası kabul görmüş proje tasarım standartlarına (Det Norske Veritas GL, International Organization for Standardization, European Committee for Standardization) uygun olacağını teyit ederler.

7. Türk Tarafı, mümkün olan en kısa süre içerisinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kıyı bölümünde araştırma yürütmek için gerekli olan izinlerin yetkili Türk makamlarınca istihsalini sağlayacaktır (alım terminali dahil).

Madde 7

1. Taraflar, TürkAkım gaz boru hattı vasıtasıyla gazın ülkelerinin toprakları üzerinden güvenli ve kesintisiz iletimini sağlamak için, ilgili gaz taşıma anlaşmalarında belirlenen şartlar ve koşullar doğrultusunda, azami gayreti göstereceklerdir.

2. İşbu Anlaşma'nın Madde 8 paragraf 1'inde ve 3'ünde bahsi geçen kuruluş, ilgili gaz taşıma anlaşmasında özellikle belirtilmedikçe, Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden deniz bölümü ve kara bölümü 2 vasıtasıyla gaz geçişine ilişkin herhangi bir harçtan, ücretten veya ödeme yükümlülüğünden muaf olacaktır. Hiçbir şüpheye mahal vermemek adına, bu paragraf işbu Anlaşmaya ve/veya işbu Anlaşma'nın Madde 11 paragraf 2'sinde bahsedilen protokole istinaden belirlenen kara bölümü 2 şirketinin ödemelerini uygulanmayacaktır.

3. Türk Tarafı, şirketlerin projenin hayata geçirilmesi için gerekli arazi kullanım haklarının adil, şeffaf ve yasal olarak geçerli koşullarda verilmesini veya edinimini kolaylaştıracaktır. Söz konusu kolaylaştırma özellikle arazi kullanım haklarının hızlı bir şekilde elde edilmesi sürecini yönetmek üzere yetkilendirilmiş devlet kuruluşunun atanmasının yanı sıra bu arazi kullanım haklarının edinimi için bir kamu yararı kararı istihsalini içerecektir.

Madde 8

1. Deniz bölümü kapasitelerinin yüzde yüz (100) kullanım hakkı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşuna ve/veya iştirakine(lerine) verilmiştir.

2. Kara bölümü 1 kapasitesinin yüzde yüz (100) kullanım hakkı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Türk yetkili kuruluşuna ve/veya iştirakine(lerine) verilmiştir.

3. Kara bölümü 2 kapasitesinin yüzde yüz (100) kullanım hakkı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşuna ve/veya iştirakine(lerine) verilmiştir.

4. Deniz bölümü işletim koşulları, tarife belirlenmesi dahil olmak üzere, deniz bölümü şirketinin münhasır yetkisi dahilinde olacaktır.

5. Deniz bölümü şirketi ile kara bölümü 1 şirketi ve kara bölümü 2 şirketi arasındaki etkileşimi kolaylaştırmak ve alım terminalinin güvenilir ve münasip işletimini sağlamak amacıyla kara bölümü 1 şirketi ve kara bölümü 2 şirketinin temsilcilerine herhangi bir kısıtlamaya tabi olmaksızın alım terminaline giriş ve terminali izleme hakkı sağlanacaktır.

6. Kara bölümü 2'nin işletim koşulları, tarife belirlenmesi dahil olmak üzere, kara bölümü 2 şirketinin münhasır yetkisi dahilinde olacaktır.

7. Kara bölümü 2 şirketi kara bölümü 2'nin işletmecisi olarak görev yapacaktır.

8. Taraflar, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu ve/veya iştiraki(leri) ile kara bölümü 2 şirketinin ilet ya da öde koşulunu içeren uzun dönemli gaz taşıma anlaşması yapacakları, temelinde ilerleyeceklerdir.

9. Taraflar, kara bölümü 2'nin gaz iletimi hizmetleri için tarifesinin makul bir karlılık oranında olmasını sağlayacak ve kara bölümü 2 şirketinin katılımcılarının karar vermesi halinde, kara bölümü 2 için üçüncü taraf finansmanın kullanılmasına ilişkin bir fırsatı sağlayacak, temelde ilerleyeceklerdir.

10. Deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketi, tarife düzenlemesi, üçüncü tarafların erişimi ve ayrıştırma için gereklilikler dahil olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin doğal gaz piyasasını düzenleyen kanunlarına tabii olmayacaktır.

Madde 9

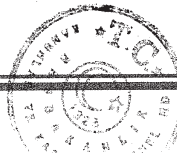
Kara bölümü 1 hariç olmak üzere, projenin uygulanması ile ilişkili aktivitelere yasal ve ekonomik yardım sağlamak amacıyla:

a) Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması için Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Rusya Federasyonu'nun Karadeniz'deki münhasır ekonomik bölgeleri ve kıta sahanlıkları içerisinde faaliyet gösteren deniz bölümü şirketinin faaliyetlerinin vergiye tabi olmayacağını teyit ederler;

b) Türk Tarafı, deniz bölümü şirketine yapılan, mühendislik danışmanlık hizmetleri, inşaat öncesi hizmetleri ve inşaat tesisi işletme hizmetleri, ön tasarım hizmetleri ve tasarım hizmetleri (ön yatırım çalışmaları, tasarım ve mühendislik ve diğer benzeri hizmetler) dahil olmak üzere danışmanlık, hukuk, muhasebat ve mühendislik hizmetlerini katma değer vergisinden istisna tutacaktır;

c) Türk Tarafı, deniz bölümü şirketini gelir üzerinden alınan vergilerden istisna tutacaktır;

d) Taşıma araçları ve teknik tesisler (gemiler dahil), borular, diğer herhangi malzeme ve teknik kaynaklar (teçhizat, bileşenler ve yedek parçalar dahil), kara bölümü 1 hariç olmak üzere, projenin uygulanması için işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen yetkili kuruluşlarca Türkçe ve Rusça dillerinde hazırlanan tesis ve teçhizat listesine dayalı olarak Tarafların ülkelerinin topraklarına giriş yapar.

Yukarıda bahsedilen mallar, Rus Tarafının ülkesinde vergiler ve gümrük ücretlerinden istisna tutulacak ve Türk Tarafının ülkesinde vergiler ve gümrük vergilerinden istisna tutulacaktır. Gümrük vergisi muafiyeti Rus Tarafının uygulanabilir mevzuatına istinaden sağlanacaktır;

Taraflar, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Rusya Federasyonu'nun Karadeniz'deki münhasır ekonomik bölgeleri ve kıta sahanlıkları içerisinde, kara bölümü 1 hariç olmak üzere projenin uygulanması için transfer edilen (kullanılan), ithal veya ihraç edilen taşıma araçlarını ve teknik tesisleri (gemiler dahil), boruları ve diğer herhangi malzeme ve teknik kaynakları (teçhizat, bileşenler ve yedek parçalar dahil) vergi, gümrük vergileri ve harçların yanı sıra diğer benzer ödemelere tabi tutmayacaklardır;

Taraflardan her biri, kendi ülkesinin mevzuatı ve yürürlükteki uluslararası anlaşmalara istinaden, yukarıda bahsedilen istisnaya ilişkin onay usullerinin yanı sıra gümrük muafiyetinin sağlanmasına yönelik usuller için, böyle bir onayın gerekli olması halinde, tamamlanmasını sağlayacaktır;

Listelere ve işbu Madde 9 paragraf (d)'sine uygun olarak Tarafların ülkelerine giriş yapan gerekli malzeme ve ekipmanlara Tarafların ülkelerinde gümrük muayenesi önceliği verilecektir;

e) Deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketi Tarafların ülkelerinde, kara bölümü 1 hariç olmak üzere, projenin uygulanması için oluşturulan ya da edinilen mülkler bakımından emlak (gayrimenkul) vergisi ve diğer benzer vergilerden istisna tutulacaklardır;

f) Kara bölümü 1 hariç olmak üzere, projenin hayata geçirilmesi ile ilgili doğrudan bir borçlanma yükümlülüğü varsa, bu borçlanma yükümlülüğünden doğan faizin yanı sıra bu borçlanma yükümlülüğü ile ilgili herhangi bir Tarafın ülkesinde doğan bu faiz (diğer gelir), borçlanma faizini (diğer gelir) alan kişinin ilgili Tarafın ülkesinde vergi mükellefi olmaması koşuluyla ilgili Tarafın ülkesinde vergiden istisna tutulacaktır;

Bu faizlerin yanı sıra bahse konu borç yükümlülüklerine bağlı diğer gelirler, Tarafların ülkelerinde katma değer vergisinden (uygulanabilir olması halinde) istisna olacaktır;

g) Deniz bölümündeki doğal gaz taşıma hizmetleri Rusya Federasyonu'nda sıfır (0) katma değer vergisi oranı ile vergilendirilecektir. Bahse konu vergi oranının uygulanması amacıyla, Rusya Federasyonu'nun toprakları bahse konu hizmetin sağlandığı yer olarak kabul edilecektir. Yukarıda bahsedilen hizmetlere sıfır (0) katma değer vergisi oranı uygulanmasına yönelik usul, Rusya Federasyonu ulusal mevzuatına uygun olarak belirlenecektir;

h) Türk Tarafı, gaz taşıma hizmetlerini katma değer vergisinden istisna tutacak (bu hizmetler için sıfır (0) vergi oranı belirleyerek) ve kara bölümü 1 hariç olmak üzere projenin hayata geçirilmesi ile bağlantılı mal/iş/hizmet alımlarında ödenen katma değer vergisinin iade/telafî/mahsup hakkını deniz bölümü şirketine ve kara bölümü 2 şirketine sağlayacak, böyle bir durumda iade süresi üç (3) ay olacaktır;

i) Türk Tarafı, kara bölümü 1 hariç olmak üzere, projenin uygulanması ile bağlantılı inşaat ve onarım işleri ödemelerine gelir veya kurumlar stopaj vergisi istisnası sağlayacaktır;

j) Türk Tarafı, deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketi tarafından deniz bölümü şirketi katılımcısı(ları) ve kara bölümü 2 şirketi katılımcısına(larına) yapılan temettü dağıtımını, aynı zamanda deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketinin herhangi bir Türk şubesi tarafından deniz bölümü şirketinin ya da kara bölümü 2 şirketinin merkez ofislerine yapılan temettü dağıtımını vergilerden istisna tutacaktır;

k) Türk Tarafı, deniz bölümü şirketine on (10) yıl süre ile zarar aktarımı hakkı tanıyacaktır;

l) Türk Tarafı, kara bölümü 1 hariç olmak üzere, projenin uygulanmasına ilişkin deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketince yapılacak sözleşmelerden kaynaklanan damga vergisinden deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketini istisna tutacaktır;

m) İşbu Anlaşmanın Madde 11 paragraf 5'inde yer alan hükümlerine halel getirmeksizin, kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısının kara bölümü 2 şirketinin kuruluş sermayesindeki katılımına son vermesi (işbu Anlaşmanın Madde 11 paragraf 4'üne istinaden) halinde, Taraflar kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısını, Tarafların ülkelerindeki uygulanabilir mevzuatına istinaden, böyle durumlarda ödenebilecek vergilerden istisna tutacaktır;

n) Kara bölümü 2 şirketi, münhasıran Amerikan Doları cinsinden olmak üzere, defter ve kayıtlarını tutacak ve muhafaza edecek, kurumlar gelir vergisi yükümlülüğünü hesaplayacak ve kurumlar gelir vergisi beyanını hazırlayacaktır. Kara bölümü 2 şirketinin faaliyetlerine ilişkin defter ve kayıtları, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak tutulacaktır;

o) Türk Tarafı, deniz bölümü şirketi ve kara bölümü 2 şirketinin deniz bölümü ve kara bölümü 2'nin inşasına ve yenilenmesine ilişkin münhasıran özel tüketim vergisi mükelleflerinden temin ettiği mallar, varsa, özel tüketim vergisinden istisna olacaktır.

Madde 10

1. Tarafların ülkelerindeki yeni vergiler, gümrük vergileri ve/veya diğer ücretler getiren, veya vergi, gümrük vergisi ve/veya diğer ücretlerin mükelleflerinin ekonomik durumlarını kötüleştiren herhangi bir kanun değişikliği, projenin deniz bölümü ve kara bölümü 2'sine ilişkin faaliyetleri ile ilgili olarak, işbu Anlaşma ile vergi rejimi tesis edilmiş bulunan deniz bölümü şirketi, kara bölümü 2 şirketi ve bunların katılımcılarına uygulanmayacaktır.

2. Kara bölümü 2'ye ilişkin olarak Türk Tarafı, kara bölümü 2 şirketi ve katılımcılarını bir kanun değişikliğinden (işbu Madde 10 paragraf 1'de belirtilen kanun değişikliği haricinde) kaynaklanan herhangi bir yeni veya artmış maliyet veya masraf ve gelir kaybını aşağıdaki durumlarda tazmin edecektir:

kara bölümü 2'ye veya kara bölümü 2 şirketine veya bunun katılımcılarına ayırım gözetmesi,

genel uygulama olup olmamasına bakılmaksızın işbu Anlaşmanın hükümlerini ihlal etmesi, ve

işbu Anlaşma altındaki asli yükümlülükleri geçersiz veya uygulanamaz hale getirmesi veya kara bölümü 2'nin hayata geçirilmesinde önemli bir olumsuz etkisinin olması veya kara bölümü 2 şirketinin ve/veya bunun katılımcılarının ekonomik durumunu kötüleştirecek önemli bir etkisinin olması.

3. Bir tarafta deniz bölümü şirketi, kara bölümü 2 şirketi veya bunların katılımcıları, diğer tarafta, ilgili Taraf arasında işbu Madde 10'dan doğan herhangi bir uyuşmazlık bahse konu şirket(ler) veya bunun(bunların) katılımcısı(ları) tarafından ilgili Tarafa gönderilecek detaylı bir şekilde açıklanmış yazılı bildirim tabi olacaktır. Uyuşmazlığın yazılı bildirim tarihinden itibaren altı (6) aylık periyod içerisinde dostane yollarla çözülememesi halinde, söz konusu uyuşmazlık Milletlerarası Ticaret Odası'nın Tahkim Kuralları'na göre, bahse konu Kurallara uygun olarak atanan bir veya daha fazla hakem tarafından nihai olarak çözülecektir. Taraflar, bu tür uyuşmazlıkları yukarıda bahsedilen uluslararası tahkime taşıyacaklarını gayri kabili rücu şekilde kabul ederler.

Madde 11

1. Taraflar, Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Türkiye Cumhuriyeti'nin Bulgaristan Cumhuriyeti ile olan sınırında teslim edilen doğal gazın, deniz bölümü 1'in işletmeye alınmasından itibaren deniz bölümü 1 üzerinden teslim edilecek olması, temelinde ilerleyeceklerdir. Deniz bölümü 1'in işletmeye alındığı tarihten itibaren, Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Türkiye Cumhuriyeti'nin Bulgaristan Cumhuriyeti ile olan sınırına taşınan doğal gazın arzına ilişkin sözleşmeler, deniz bölümü 1 ve kara bölümü 1'in özelliklerini dikkate almak amacıyla, teslimat noktası ve ilgili teknik şartlar konusunda tadil edilecektir. Hiçbir şüpheye mahal vermeksizin, teslimat noktasının yukarıda bahsedilen değişikliği ve deniz bölümü 1'in söz konusu tedarikler için kullanımı işbu Madde 11 paragraf 1'de belirtilen doğal gaz arzı sözleşmelerinin ticari koşullarını etkilemeyecektir.

2. Taraflar, Türk Tarafı ile işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu arasında işbu Anlaşmayı destekleyen ayrı bir protokolün iyi niyetle müzakeresini ve nihai hale getirilmesini kolaylaştırmayı ve Rus yetkili kuruluşunun protokoldeki hak ve yükümlülüklerini kurulmasıyla birlikte kara bölümü 2 şirketine devretmesini kabul ederler. Söz konusu protokol kara bölümü 2'ye ilişkin ilave şart ve koşulları düzenleyecektir. Taraflar, söz konusu protokolün işbu Anlaşma ile birlikte kara bölümü 2 için yasal bir zemin oluşturacağını kabul ederler. Kara bölümü 2'nin inşası söz konusu protokolün akdedilmesine bağlıdır.

3. Deniz bölümü şirketinin Rus katılımcısı, projenin deniz bölümü 2'sini iptal ederek deniz bölümünün kapasitesini azaltmaya karar verebilir, bu durumda Rus Tarafı Türk Tarafına bilgi verecektir.

4. Projenin kara bölümü 2'si, Rus Tarafı'nca işbu Anlaşmanın Madde 11 paragraf 3'üne istinaden Türk Tarafı'na yapılacak bildirim ile iptal edilecektir. Kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısı kara bölümü 2 şirketinin kuruluş sermayesindeki katılımını sonlandırma hakkına sahiptir.

5. Deniz bölümü şirketinin Rus katılımcısı projenin deniz bölümü 2'sini iptal etmeye karar verirse, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu ve, kurulması halinde kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Türk yetkili kuruluşunun masraflarını ve zararlarını, kurulması halinde kara bölümü 2 şirketinin Rus katılımcısı, işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu ve Türk yetkili kuruluşu arasında akdedilecek anlaşma çerçevesinde, müştereken ve müteselsilen tazmin edeceklerdir.

6. İşbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşu ve/veya iştiraki(leri) kara bölümü 2 ve deniz bölümü 2 vasıtasıyla Rusya Federasyonu'ndan üçüncü ülkelere doğal gaz transitisi için herhangi bir izin, onay veya lisansı almaya ihtiyaç duymayacaktır. İşbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşunun ve/veya iştirakinin(lerinin) Rusya Federasyonu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne deniz bölümü 1 üzerinden doğal gaz teslimi için hiçbir izin, onay veya lisans gerekmeyecektir. Hiçbir şüpheye mahal vermeksizin, işbu Madde 11 paragraf 6, proje ile ilgili faaliyetler (işbu Madde 11 paragraf 6'da belirtilenler haricinde), Türkiye Cumhuriyeti'ne doğal gaz ithalatı ve işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Rus yetkili kuruluşunun ve/veya bunun iştirakinin(lerinin) Rusya Federasyonu'ndan gaz ihracatı için gereken izinleri, onayları ve lisansları kapsamayacaktır.

7. Deniz bölümü 1 üzerinden taşınacak olan gazın mülkiyeti ve zilyetliği deniz bölümü 1 ile kara bölümü 1'in bağlantı noktasında işbu Anlaşma'nın Madde 14 paragraf 2'sinde belirtilen Türk yetkili kuruluşuna ve ithalatçıya(lara) geçecektir. Deniz bölümü 1 üzerinden teslim edilen doğal gaz gümrükleme amacıyla söz konusu noktada Türkiye Cumhuriyeti'ne ithal edilmiş addedilecektir.

Madde 12

1. Taraflar arasında işbu Anlaşmanın uygulanması ve/veya yorumlanmasından doğacak her tür uyuşmazlık Taraflar arasındaki istişareler veya müzakereler yoluyla çözülecektir.

2. Anlaşmazlıkların çözümü için herhangi bir Tarafça teklif yapılırsa, Taraflar, işbu Anlaşmanın uygulanması ve anlaşmazlıkların çözülmesi için önerileri değerlendirmek üzere görüşmeler düzenleyebilir.

3. Herhangi bir anlaşmazlığın söz konusu istişareler ve müzakerelerin başlama tarihinden itibaren altı (6) ay içerisinde çözülememesi durumunda; anlaşmazlık, Taraflardan herhangi birinin talebiyle, ad hoc tahkim mahkemesine taşınacaktır.

4. Söz konusu tahkim mahkemesi her bir vaka için aşağıdaki usule göre kurulacaktır. Her bir Taraf, tahkim bildiriminin ulaştığı tarihten itibaren iki

(2) ay içinde bir hakem atayacaktır. Atama tarihinden itibaren iki (2) ay içinde, bu şekilde atanan hakemler her iki Tarafın onaylaması halinde tahkim mahkemesinin başkanı olacak bir üçüncü ülke vatandaşı seçecektir.

5. İşbu Madde 12 paragraf 4'e göre atanan hakemlerden herhangi biri zamanında atanmamışsa, Taraflardan herhangi biri, başka herhangi bir eylemde bulunulmamışsa, ilgili atamaların yapılmasını Birleşmiş Milletler Uluslararası Adalet Divanı Başkanı'ndan talep edebilir. Birleşmiş Milletler Uluslararası Adalet Divanı Başkanı Tarafların ülkelerinden birinin vatandaşı ise veya herhangi bir nedenle talep edilen görevi ifa edemeyecekse Birleşmiş Milletler Uluslararası Adalet Divanı Başkan Yardımcısından ilgili atamaları yapması talep edilecektir. Birleşmiş Milletler Uluslararası Adalet Divanı Başkan Yardımcısı, Tarafların ülkelerinden birinin vatandaşı ise veya herhangi bir nedenle talep edilen görevi ifa edemeyecekse, Birleşmiş Milletler Uluslararası Adalet Divanı'nın kıdem açısından bir sonra gelen ve Tarafların ülkelerinden birinin vatandaşı olmayan üyesinden ilgili atamaları yapması talep edilecektir.

6. Tahkim mahkemesi oy çokluğuyla karar verecektir. Taraflar açısından verilen karar nihai ve bağlayıcı olacaktır. Her bir Taraf, tahkim mahkemesine atanan üyesinin faaliyetlerine ve tahkim sürecinde menfaatlerinin temsiline ilişkin masrafları yüklenecek ve hakem heyeti başkanının faaliyetlerine ilişkin masraflar ve kalan masraflar Taraflarca eşit şekilde üstlenilecektir. Ancak tahkim mahkemesi kararında herhangi bir Tarafın daha yüksek oranda masrafi üstlenmesine yer verilebilir ve bu karar iki Taraf için de bağlayıcı olacaktır. Tahkim mahkemesi tahkim sürecine ilişkin usulü bağımsızca belirleyecektir.

7. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, tahkim mahkemesinin yeri Cenevre, İsviçre olacaktır.

8. Tahkim mahkemesi uyuşmazlıkları işbu Anlaşmaya ve uluslararası hukukun uygulanabilir hükümleri ve ilkelerine göre çözecektir.

9. Taraflar, tahkim sürecinin İngilizce yürütüleceği konusunda mutabıktır.

10. İşbu Madde 12, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti arasındaki 15 Aralık 1997 tarihli gelir üzerinden alınan vergilerde çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması kapsamına giren vergi uyuşmazlıklarına uygulanmayacaktır.

Madde 13

15 Aralık 1997 tarihli, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına ilişkin Anlaşma kapsamında, deniz bölümü şirketi Rus katılımcısı ve kara bölümü 2 şirketi Rus katılımcısı yatırımcı olarak ve bunların yatırımları yatırım olarak kabul edilir.

Madde 14

1. İşbu Anlaşmanın uygulanmasına yönelik tayin edilmiş makamlar aşağıdaki gibi olacaktır:

Türk Tarafı için – Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı;

Rus Tarafı için – Rusya Federasyonu Enerji Bakanlığı.

2. İşbu Anlaşmanın uygulanmasına yönelik yetkili kuruluşlar aşağıdaki gibi olacaktır:

Türk Tarafı için – Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş. (Türk yetkili kuruluşu);

Rus Tarafı için – PJSC Gazprom (Rus yetkili kuruluşu).

3. Taraflar, tayin edilmiş makamlarını ve/veya yetkili kuruluşlarını değiştirmeleri halinde, birbirlerine diplomatik kanallardan yazılı olarak derhal bildireceklerdir.

Madde 15

1. İşbu Anlaşma Tarafların Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerin Taraflarca tamamlandığını birbirlerine diplomatik kanallardan bildirdikleri son yazılı bildirim alınmasından sonra yürürlüğe girecek ve otuz (30) yıl başlangıç dönemi için yürürlükte kalacaktır. Taraflar, söz konusu iç yasal usulleri mümkün olan en kısa sürede tamamlamak için çaba göstereceklerdir. İşbu Anlaşma'nın yürürlüğe girmesiyle, işbu Anlaşma'nın Madde 6, 9 ve 10 hükümleri Anlaşma'nın imza tarihinden itibaren uygulanacaktır.

2. Söz konusu başlangıç döneminin sona ermesiyle işbu Anlaşma, Taraflardan biri diğer Tarafa işbu Anlaşmayı feshetme niyetini ilgili sürenin sona ermesinden en geç dokuz (9) ay öncesinde bildirmedikçe, ilave beşer (5) yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır. Bahse konu yazılı bildirim diplomatik kanallardan iletilecektir.

3. İşbu Anlaşma ile Tarafların ülkelerindeki ulusal mevzuatında belirtilen kurallardan farklı kurallar belirlediğinde, işbu Anlaşmayla belirlenen kurallar uygulanacaktır.

4. Her bir Taraf, projeye ilgili olarak işbu Anlaşmanın Madde 10, 12 ve 13'üne istinaden yürütülen tahkim sürecinin sonucunda verilen karara gecikmeksizin uyacağını taahhüt eder. Her bir Taraf, kendi topraklarında söz konusu tahkim kararı ve ilgili herhangi bir geçici tedbire uyacağını garanti eder.

5. İşbu Anlaşmanın hükümleri Tarafların yazılı rızasıyla değiştirilebilir.

6. İşbu Anlaşmanın feshi, yürürlük süresi boyunca işbu Anlaşma çerçevesinde imzalanan sözleşmelerdeki yükümlülüklerin ifasını, bahse konu sözleşmelerde aksi kararlaştırılmadıkça, etkilemeyecektir.

Her biri Türkçe, Rusça ve İngilizce dillerinde, tüm metinler eşit derecede geçerli olmak üzere iki orijinal kopya halinde 10 Ekim 2016 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. İşbu Anlaşmanın hükümlerinin yorumlanmasında herhangi bir farklılık olması halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti
adına

Berat ALBAYRAK
Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanı

Rusya Federasyonu Hükümeti
adına

Alexander Valentinovich NOVAK
Enerji Bakanı

